

ניחוחות לפרשת וישב חנוכה

מנהיגי חינוך יקרים,

פרשתנו מספרת על מכירת יוסף, ומתארת את השיירה בה הורד למצרים (לז,כה):
"וְהִנֵּה אֲרֻחַת יִשְׁמַעֲאֵלִים בָּאָה מִגְּלָעָד וּגְמֻלֵיהֶם נְשָׂאִים נְכֹאת וַיֵּצְרִי וְלִט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרָיִם"

כתב רש"י עפ"י המדרש: "למה פרסם הכתוב את משאם, להודיע מתן שכרן של צדיקים, שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע, ולזה נזדמנו בשמים שלא יוזק מריח רע".

מה הערך המוסף בניחוחות הבשמים כאשר יוסף מושפל ומובל למצרים שהיא ארץ שאין תקווה לעבדיה להשתחרר מעבדותם?

יש שלמדו מכאן שדינו של הקב"ה מדוקדק ולכן גם אם נגזר עליו סבל בירידה למצרים מכיון שעל הריח לא נגזר עליו, דאגו משמים לשנות סדרי עולם ולזמן ישמעאלים עם משא שלא יצטרך לסבול מעבר לנדרש. בשם רבי יצחק מוורקי אומרים שנגזר על יוסף רק יסורי גוף ואילו על הריח שהוא דבר רוחני שהנשמה נהנית ממנו לא נגזר ולכן זכה גם בשעה קשה זו לריחות נעימים. ויש שהוסיפו שדאגו משמים שלפחות יוכל ללמוד תורה והריח הרע לא יפריע לו בזה.

הרב חיים שמואלביץ זצ"ל הסביר שהיתה בזה קירבה והארת פנים מהקב"ה ליוסף, שידע שגם בשעה קשה זו הקב"ה איתו, "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עימדי" ובזכות כך לא יפול ביאוש ויאבד תקוה.

היחס הטוב המעודד מועיל וחשוב גם בשעת משבר וצרה הקשים ביותר. הארת הפנים תוך כדי הסבל נותנת כוחות לשרוד ולצאת גם ממצבי משבר קשים.

היחס הטוב, החיבה והקירבה חשובים גם בשעת הצלחה, ומשדרגים אותה למדריגה נעלית בהרבה. כך ניתן להבין כשהרג דוד את גולית, נפל גולית על פניו ולא לאחוריו כמקובל. בארו חז"ל שבזה דוד לא נזקק לטרור ללכת את כל ארכו על מנת להגיע לראשו. בוודאי שטירחה מועטת זו שנחסכה ממנו בשעת ניצחון פלאי זה שבו ניצלו כלל ישראל, היא שולית אך היא מבטאת יחס חם ואוהב משמים לדוד, שמכפיל את השמחה מעצם הניצחון.

ר' חיים נתן משל להמחיש מעלת החיבה היתירה:

במשפחה אחת היה יהלום יקר שעבר בירושה מדור לדור. פעם אחת אבד היהלום והמשפחה כולה נרתמה לחיפוש. לבסוף אחר יגיעה רבה מצא אחד הילדים את היהלום הנכסף. עמד אבי המשפחה ונשקו על ראשו. כולם שמחו על מציאת היהלום אך המוצא המאושר שמח מעבר להשבת האבידה גם על הנשיקה וגילוי האהבה לה זכה.

הגמ' המבארת על איזה נס קבעו את חג החנוכה מביאה רק את נס פך השמן שהיה בו כמות ליום אחד ובדרך נס המנורה דלקה שמונה ימים ולכן קבעו את ימי החנוכה להלל והודאה. השאלה מתבקשת הלא הנס העיקרי והחשוב הוא הניצחון במלחמה

שהמעטים ניצחו את הרבים וגברו על מעצמה אדירה, אם כך מדוע הגמ' אומרת שימי הלל והודאה נקבעו על נס פך השמן? גם עובדת היות נס השמן על טבעי אינה סיבה להודאה יותר מעצם הניצחון וההצלה שבהם עיקר הטובה לגבינו?

אלא שאמנם הניצחון הוא העיקר אבל הנס במנורה הוא הארת פנים וגילוי חיבה המבטא את רצון השכינה להתגלות בקרבנו, המוכיח שאנו אהובים לפניו והוא שמח

בנו. זו הנשיקה של האב הנכספת ומשמחת ועליה אנו מודים ומהללים. ההצלה והניצחון המלווים בגילוי חביבה מביאים להודאה ושמחה. ניתן להבין בזה גם את דברי הרמב"ם (הלכות חנוכה פרק ד הלכה יב) המתבטא בהקשר למצוות נר החנוכה בצורה חריגה: "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להיזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק".

גילוי החביבה שעליו נקבעה מצוה זו מחייב להשתדל בכל דרך לקיים את המצווה ולהראות שאנו שמחים באהבתו, משיבים אהבה ומודים ומהללים מעבר להצלה על הזכות להיות אהובים ועל החביבה היתירה הנודעת לנו. נזכור תמיד כמחנכים וכהורים לעשות דברים גדולים וחשובים למען ילדינו ותלמידנו, אבל בל נשכח ללוות זאת בגילויי אהבה וחיבה. חנוכה שמח לכם ולכל בני ביתכם, בע"ה נזכה כולנו להאיר את אור התורה מתוך גילוי אהבה וחיבה על כל לומדיה. שבת שלום ומבורך שושנה נגר

שושנה נגר